Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 17. června 2021 [1]

Věc C-203/20

AB a další (zpětvzetí amnestie)

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Okresným súdom Bratislava III (Okresní soud Bratislava III, Slovensko)]

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v trestních věcech – Evropský zatýkací rozkaz – Rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV – Zásada *ne bis in idem* – Zastavení řízení na základě amnestie – Zrušení amnestie“

I. Úvod

1. Předkládající soud zamýšlí vydat evropský zatýkací rozkaz podle rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV [2] proti slovenskému státnímu příslušníkovi. Příslušné trestní řízení však bylo nejprve na základě amnestie zastaveno a znovuotevřeno až po zrušení této amnestie.

2. Nyní v zásadě vyvstává otázka, zda vydání evropského zatýkacího rozkazu brání zásada *ne bis in idem* podle článku 50 Listiny základních práv Evropské unie.

II. Právní rámec

A. EÚLP

3. Článek 4 („Právo nebýt souzen nebo potrestán dvakrát“) protokolu č. 7 k EÚLP stanoví:

„1. Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.

2. Ustanovení předchozího odstavce nejsou na překážku obnově řízení podle zákona a trestního řádu příslušného státu, jestliže nové nebo nově zjištěné skutečnosti nebo podstatná vada v předešlém řízení mohly ovlivnit rozhodnutí ve věci.

[1] – Původní jazyk: němčina.

[2] – Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. 2002, L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34), ve znění pozměněném rozhodnutím Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009 (Úř. věst. 2009, L 81, s. 24).

3. Od tohoto článku nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.“

B. Unijní právo

1. Listina základních práv Evropské unie

4. Zásada *ne bis in idem* je zakotvena v článku 50 Listiny:

„Nikdo nesmí být stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona.“

5. Článek 51 Listiny upravuje její oblast použití:

„1. Ustanovení této listiny jsou při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie, a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie. Respektují proto práva, dodržují zásady a podporují jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezí pravomocí, které jsou Unii svěřeny ve Smlouvách.

2. Tato listina nerozšiřuje oblast působnosti práva Unie nad rámec pravomocí Unie, ani nevytváří žádnou novou pravomoc či úkol pro Unii, ani nemění pravomoc a úkoly stanovené ve Smlouvách.“

2. Rámcové rozhodnutí 2002/584

6. Článek 3 rámcového rozhodnutí 2002/584 upravuje důvody pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu:

„Justiční orgán členského státu, který má vykonat zatýkací rozkaz (dále jen ‚vykonávající justiční orgán‘), odmítne vykonat evropský zatýkací rozkaz v těchto případech:

1. pokud se na trestný čin, pro který je zatýkací rozkaz vydán, vztahuje ve vykonávajícím členském státě amnestie, pokud byl tento stát příslušný ke stíhání tohoto trestného činu podle svého vlastního trestního práva;

2. pokud má vykonávající justiční orgán informace, že vyžádaná osoba byla pravomocně odsouzená za stejný čin členským státem za předpokladu, že v případě odsouzení byl trest vykonán, právě je vykonáván nebo podle práva členského státu, ve kterém byl vynesen rozsudek, ho již nelze vykonat;

3. […]“

7. Článek 8 odst. 1 rámcového rozhodnutí požaduje určité údaje v evropském zatýkacím rozkazu:

„Evropský zatýkací rozkaz obsahuje v souladu s formulářem uvedeným v příloze tyto údaje:

[…]

c) údaj o tom, zda existuje vykonatelný rozsudek, zatýkací rozkaz nebo jiné vykonatelné soudní rozhodnutí se stejným účinkem v oblasti působnosti článků 1 a 2;

[…]“

3. Směrnice 2012/13

8. Právním základem směrnice 2012/13/EU[3] je článek 82 odst. 2 SFEU. Devátý bod odůvodnění k tomu stanoví:

„[Ustanovení čl. 82 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie] upravuje stanovení minimálních pravidel použitelných ve všech členských státech s cílem usnadnit vzájemné uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a policejní a justiční spolupráci v trestních věcech s přeshraničním rozměrem. V uvedeném ustanovení se uvádějí ‚práva osob v trestním řízení‘ jako jedna z oblastí, v nichž mohou být minimální pravidla stanovena.“

9. Článek 1 směrnice 2012/13 stanoví její předmět:

„Tato směrnice stanoví pravidla týkající se práva podezřelých a obviněných na informace o jejich právech v trestním řízení a o obvinění proti nim. Stanoví rovněž pravidla o právu osob v řízení o výkonu evropského zatýkacího rozkazu na informace o jejich právech.“

10. Článek 2 směrnice 2012/13 upravuje její oblast působnosti:

„1. Tato směrnice se použije na každého od okamžiku, kdy ho příslušné orgány některého členského státu uvědomí, že je podezřelý nebo obviněný ze spáchání trestného činu, až do ukončení řízení, čímž se rozumí pravomocné rozhodnutí o tom, zda daný podezřelý nebo obviněný uvedený trestný čin spáchal, včetně případného odsuzujícího rozsudku a rozhodnutí o opravném prostředku.

2. Jestliže právo některého členského státu stanoví, že sankce za méně závažné delikty ukládá jiný orgán než soud s příslušností v trestních věcech a že uložení této sankce lze napadnout u takového soudu, vztahuje se tato směrnice pouze na řízení o tomto návrhu před uvedeným soudem.“

III. Skutkový stav a žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

11. Osoby obžalované v původním řízení (dále jen „obvinění“) se měly jako příslušníci slovenských bezpečnostních orgánů dopustit v roce 1995 několika trestných činů, mimo jiné zavlečení do ciziny, loupeže a vydírání. Obětí těchto činů byl syn tehdejšího slovenského prezidenta.

12. Dne 3. března 1998 vyhlásil tehdejší předseda slovenské vlády zastupující prezidenta amnestii na tato obvinění.

13. Krajská prokuratúra Bratislava (Krajské státní zastupitelství v Bratislavě, Slovensko) nicméně podala pro tato obvinění dne 27. listopadu 2000 obžalobu k Okresnému súdu Bratislava III (Okresní soud Bratislava III).

[3] – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (Úř. věst. 2012, L 142, s. 1).

14. Usnesením Okresného súdu Bratislava III ze dne 29. června 2001 bylo trestní stíhání všech obviněných zastaveno z důvodu, že se na ně vztahuje amnestie vyhlášená předsedou vlády Slovenské republiky dne 3. března 1998. Uvedené usnesení bylo dne 5. června 2002 potvrzeno rozhodnutím Krajského súdu v Bratislavě (Krajský soud v Bratislavě, Slovensko) a nabylo právní moci. Podle vnitrostátních právních předpisů bylo toto rozhodnutí konečné, má povahu rozhodnutí ve věci a účinky osvobozujícího rozsudku.

15. Národní rada Slovenské republiky uvedenou amnestii zrušila rozhodnutím č. 570 ze dne 5. dubna 2017. Rozsudek Ústavního soudu Slovenské republiky ze dne 31. května 2017 konstatoval, že rozhodnutí Národní rady je slučitelné s Ústavou Slovenské republiky. Z tohoto důvodu muselo být zrušeno rovněž uvedené pravomocné rozhodnutí soudu o zastavení trestního stíhání.

16. Předseda senátu Okresného súdu Bratislava III nyní zamýšlí vydat evropský zatýkací rozkaz na jednoho z obžalovaných. V tomto řízení předkládá Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Brání zásada *ne bis in idem* vydání evropského zatýkacího rozkazu podle rámcového rozhodnutí 2002/584, a to s ohledem na článek 50 Listiny základních práv Evropské unie, pokud trestní věc byla pravomocně ukončena soudním rozhodnutím o zproštění obžaloby nebo zastavením trestního stíhání, jestliže tato rozhodnutí byla vydána na základě amnestie, která byla po nabytí právní moci těchto rozhodnutí zákonodárným orgánem zrušena a vnitrostátní právní řád stanoví, že zrušením takové amnestie se zrušují rozhodnutí státních orgánů v rozsahu, v němž byla vydána a odůvodněna na základě amnestií a milostí, a zanikají zákonné překážky trestních stíhání, které měly základ v této zrušené amnestii, a to vše bez zvláštního soudního rozhodnutí nebo soudního řízení?

2) Je v souladu s právem na spravedlivý proces, které je zaručeno článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie, a s právem nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný trestný čin, které je zaručeno článkem 50 Listiny základních práv Evropské unie, jakož i s článkem 82 Smlouvy o fungování Evropské unie takové ustanovení vnitrostátního zákona, které bez rozhodnutí vnitrostátního soudu přímo ruší rozhodnutí vnitrostátního soudu o zastavení trestního stíhání, které má podle vnitrostátní úpravy povahu konečného rozhodnutí s účinky zproštění obvinění?

3) Je v souladu se zásadou loajality podle článku 4 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii (SEU) a článku 267 Smlouvy o fungovaní Evropské unie (SFEU), jakož i s článkem 82 SFEU, jakož i s právem na spravedlivý proces, které je zaručeno článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie, a s právem nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný trestný čin, které je zaručeno článkem 50 Listiny základních práv Evropské unie, takové ustanovení vnitrostátního zákona, které omezuje Ústavní soud při přezkumu usnesení Národní rady Slovenské republiky o zrušení amnestie nebo individuální milosti přijatého podle čl. 86 písm. i) Ústavy Slovenské republiky, pouze na posouzení jeho ústavnosti, bez ohledu na závazné akty přijaté Evropskou unií, a zejména na Listinu základních práv Evropské unie, Smlouvu o fungovaní Evropské unie, jakož i Smlouvu o Evropské unii?“

17. Návrh vnitrostátního soudu, aby tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla projednána v naléhavém řízení, Soudní dvůr zamítl z důvodu neexistence dostatečné naléhavosti.

18. Obvinění AB a CD, Slovenská republika a Evropská komise předložili písemná vyjádření. Další obviněný, IJ, po provedení písemné části řízení požádal, aby se konalo jednání. Soudní dvůr konal toto jednání dne 6. května 2021 a vyslechl při něm všechny tyto zúčastněné, jakož i Krajskou prokuratúru Bratislava.

IV. Právní analýza

19. Okresný súd Bratislava III se táže, zda vydání evropského zatýkacího rozkazu proti jednomu z obviněných a zrušení amnestie jsou za okolností věci v původním řízení slučitelné s právem Unie. Jeho pochybnosti se zakládají zejména na zásadě *ne bis in idem*, neboť řízení již bylo pravomocně ukončeno.

A. K evropskému zatýkacímu rozkazu

20. Cílem první otázky je vyjasnit, zda zásada *ne bis in idem* brání vydání evropského zatýkacího rozkazu, pokud poté, co soud trestní řízení nejprve pravomocně zastavil na základě amnestie, byla tato amnestie zrušena, a v důsledku toho bylo trestní řízení znovuotevřeno.

1. K přípustnosti první otázky

21. Podle tvrzení Komise a Slovenska sice Soudní dvůr nemá pravomoc o této otázce rozhodnout, jelikož Listinu nelze v původním řízení použít, tento názor je však nutno odmítnout. Neobstojí ani pochybnosti o relevantnosti pro rozhodnutí.

a) K pravomoci Soudního dvora

22. Je pravda, že Soudní dvůr nemá pravomoc rozhodnout o právní situaci, která nespadá do působnosti unijního práva. Ustanovení Listiny sama o sobě nemohou tuto pravomoc založit [4]. Podle čl. 51 odst. 1 Listiny se totiž základní práva zaručená v unijním právu použijí pouze v situacích upravených unijním právem [5].

23. Slovensko sice správně zdůrazňuje, že se sporná obvinění týkají doby před jeho přistoupením, a již proto není zjevné, že se jedná o uplatňování práva Unie. Neexistují ani žádné předpisy unijního práva upravující zrušení vnitrostátní amnestie. Nadto Komise správně uvádí, že vnitrostátní trestní řízení a předmětné trestné činy nejsou unijním právem harmonizovány.

24. Předkládající soud však zamýšlí, že vydá evropský zatýkací rozkaz. Vydání evropského zatýkacího rozkazu by jako takové nutně představovalo uplatnění práva Unie. Jedná se o právní akt stanovený unijním právem, který vyvolává určité právní účinky stanovené unijním právem – například omezení možných důvodů odmítnutí výkonu podle článků 3 až 4a rámcového rozhodnutí 2002/584 nebo lhůty pro rozhodnutí o výkonu podle článku 17.

[4] – Rozsudky ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 22), ze dne 6. října 2015, Delvigne (C-650/13, EU:C:2015:648, bod 27), a ze dne 14. ledna 2021, Okražna prokuratura – Haskovo a Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, bod 32).

[5] – Rozsudky ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 19), ze dne 17. prosince 2015, WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832, bod 66), a ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 78).

25. Soudnímu dvoru proto v projednávané věci přísluší podat výklad Listiny základních práv, a zejména zásady *ne bis in idem* podle článku 50 s ohledem na vydání evropského zatýkacího rozkazu.

b) K relevantnosti pro rozhodnutí

26. Kromě toho je nutno ověřit, zda je první předběžná otázka relevantní pro rozhodnutí ve sporu v původním řízení. Komise a Slovensko v tomto ohledu vychází z toho, že předkládající soud evropský zatýkací rozkaz dosud nevystavil, nýbrž to pouze zamýšlí.

27. Od vnitrostátního soudu ovšem nelze spravedlivě požadovat, aby nejprve vydal evropský zatýkací rozkaz, který podle jeho názoru může být v rozporu s unijním právem, a tím umožnil podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Naopak je právě v souladu s povahou řízení o předběžné otázce, jestliže je závazný výklad Soudního dvora vyžádán *před tím*, *než* je toto rozhodnutí přijato. Účelem tohoto řízení je konec konců zajistit správné používání unijního práva soudy členských států.

28. Je pravda, že Slovensko se odvolává rovněž na posouzení odvolacího soudu, jemuž byla věc předložena k rozhodnutí státním zastupitelstvím, podle něhož je otázka vydání evropského zatýkacího rozkazu hypotetické povahy, jelikož vyžádaná osoba nepobývá v Evropě a byl na ni vydán mezinárodní zatýkací rozkaz [6]. Podle článku 267 SFEU však platí, že posouzení relevance a nezbytnosti předběžné otázky je v zásadě pouze odpovědností soudu, který se rozhodne podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, s výhradou omezené kontroly, kterou provádí Soudní dvůr [7].

29. AB navíc při jednání nezpochybnitelně uvedl, že evropský zatýkací rozkaz může být rovněž nezbytný k zajištění bezproblémového vydání obviněného z třetí země, jestliže bude na cestě do dožadujícího členského státu přepravován přes jiné členské státy.

30. První otázka je proto relevantní pro rozhodnutí, a je tedy přípustná.

2. Odpověď na první otázku

31. Je tedy nutno vyjasnit, zda může být vydán evropský zatýkací rozkaz poté, co soud dožadujícího státu trestní řízení nejprve z důvodu amnestie pravomocně zastavil, tato amnestie však byla později zrušena, a v důsledku toho bylo toto trestní řízení znovuotevřeno.

32. Článek 3 bod 1 rámcového rozhodnutí 2002/584 není pro tuto otázku relevantní. Podle něj totiž justiční orgán vykonávajícího státu odmítne vykonat evropský zatýkací rozkaz, pokud se na trestný čin, pro který je evropský zatýkací rozkaz vydán, vztahuje ve vykonávajícím členském státě amnestie. Na amnestii v dožadujícím členském státě nebo její zrušení se toto ustanovení nevztahuje [8].

[6] – Usnesení Krajského súdu v Bratislavě ze dne 11. února 2020 (2Tos/116/2019, dostupné na http://www.pravnelisty.sk/rozhodnutia/a811-uznesenie-krajskeho-sudu-v-bratislave-vo-vecizavlecenia-michala-kovaca-mlasieho-do-cudziny).

[7] – Rozsudky ze dne 16. prosince 2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, bod 96), a ze dne 27. února 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, bod 31).

[8] – Viz rozsudek ze dne 29. dubna 2021, X (evropský zatýkací rozkaz – ne bis in idem) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, bod 95).

33. Amnestie v dožadujícím státě by naopak mohla hrát roli z hlediska čl. 8 odst. 1 písm. c) rámcového rozhodnutí 2002/584. Podle tohoto ustanovení evropský zatýkací rozkaz obsahuje údaj o tom, zda existuje vykonatelný rozsudek, zatýkací rozkaz nebo jiné vykonatelné soudní rozhodnutí se stejným účinkem. Vztahuje-li se na skutek v dožadujícím členském státě účinná amnestie, pak by v tomto státě nemělo takové vykonatelné soudní rozhodnutí existovat. To by evropskému zatýkacímu rozkazu bránilo [9]. Z důvodu zrušení amnestie však v projednávané věci nemůže tato hypotéza hrát roli.

34. Je proto skutečně rozhodující, zda evropskému zatýkacímu rozkazu brání zásada *ne bis in idem*.

35. Podle čl. 3 bodu 2 rámcového rozhodnutí 2002/584 platí, že justiční orgán vykonávajícího státu odmítne výkon evropského zatýkacího rozkazu, jestliže vyžádaná osoba byla pravomocně odsouzena za stejný čin členským státem. Stejně jako čl. 3 bod 1 ale toto ustanovení nezavazuje dožadující členský stát.

36. Dožadující členský stát je ovšem při vydání evropského zatýkacího rozkazu vázán článkem 50 Listiny. Podle tohoto ustanovení nesmí být nikdo stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona. Vydání evropského zatýkacího rozkazu by však bylo úkonem stíhání.

37. Je proto nutno vyjasnit, zda zastavení trestního stíhání z důvodu amnestie musí být i přes pozdější zrušení této amnestie považováno za pravomocné odsouzení nebo pravomocné osvobození.

38. Soudní dvůr v souvislosti se zásadou *ne bis in idem* podle čl. 3 bodu 2 rámcového rozhodnutí 2002/584 a článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy (SPÚ) rozhodl, že takovéto pravomocné rozhodnutí musí splňovat dvě podmínky: *Zaprvé* je nutno ověřit, zda bylo dotčeným rozhodnutím pravomocně ukončeno trestní řízení [10]. *Zadruhé* musí být toto rozhodnutí vydáno po posouzení věci samé [11]. Tyto podmínky se musí použít rovněž u článku 50 Listiny [12].

a) K pravomocnému ukončení trestního řízení

39. Podle údajů v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce bylo proti obviněným vedeno trestní řízení, které příslušné soudy na základě amnestie pravomocně zastavily [13].

40. Slovensko však má za to, že toto rozhodnutí o zastavení řízení již nepředstavuje přinejmenším od zrušení amnestie pravomocné ukončení trestního řízení ve smyslu první podmínky. Zrušení amnestie má podle slovenského práva právě naopak trestní řízení opět umožnit.

[9] – Rozsudky ze dne 1. června 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, bod 64), a ze dne 13. ledna 2021, MM (C-414/20 PPU, EU:C:2021:4, bod 56).

[10] – Rozsudky ze dne 11. února 2003, Gözütok a Brügge (C-187/16 a C-385/01, EU:C:2003:87, bod 27 a 30), ze dne 22. prosince 2008, Turansky (C-491/07, EU:C:2008:768, bod 32), ze dne 5. června 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, body 31, 32 a 36), jakož i ze dne 29. června 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, body 34 a 35).

[11] – Rozsudky ze dne 10. března 2005, Miraglia (C-469/03, EU:C:2005:156, bod 30), ze dne 5. června 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, body 28), a ze dne 29. června 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, bod 42). Viz rovněž rozsudek ESLP ze dne 8. července 2019, Mihalache proti Rumunsku (54012/10, CE:ECHR2019:0708JUD005401210, body 97 a 98).

[12] – Viz rozsudky ze dne 5. června 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, bod 35), a ze dne 29. června 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, bod 31).

[13] – Viz bod 3 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

41. Vzhledem k tomu, že při posouzení ukončení trestního řízení je relevantní právo členského státu, který dotčené trestněprávní rozhodnutí vydal [14], neexistuje na první pohled možnost zpochybnění tohoto závěru.

42. Soudní dvůr však uznal, že mimořádné opravné prostředky vnitrostátního práva se nezohlední, pokud jde o určení, zda bylo trestní řízení pravomocně ukončeno [15].

43. Soudní dvůr v této souvislosti vycházel z úvahy, že článek 50 Listiny obsahuje právo odpovídající právu stanovenému v článku 4 protokolu č. 7 k EÚLP, takže v souladu s čl. 52 odst. 3 Listiny nesmí výklad článku 50 narušit úroveň ochrany zaručenou EÚLP [16].

44. ESLP rozhodl, že se podle článku 4 protokolu č. 7 k EÚLP jedná o pravomocné ukončení trestního řízení ve smyslu zásady *ne bis in idem*, jestliže byly vyčerpány všechny řádné opravné prostředky [17]. Uvedl, že toto pravidlo je zakotveno v bodech 22 a 29 *explanatory report* k protokolu č. 7 a že se zakládá se na vysvětleních k pojmu pravomocného rozhodnutí podle Evropské úmluvy o mezinárodní platnosti trestních rozsudků [18].

45. Tento výklad zásady *ne bis in idem* podle článku 50 Listiny odpovídá její funkci, kterou je zaručit právní jistotu v prostoru svobody, bezpečnosti a práva [19]. Z toho vyplývá, že v oblasti působnosti unijního práva nemohou členské státy neomezeně rozhodovat o tom, zda již bylo trestní řízení pravomocně ukončeno a tímto způsobem znovu stíhat osoby, které byly pravomocně odsouzeny nebo osvobozeny. Při posouzení pravomocného ukončení trestního řízení musí naopak přihlédnout k tomu, zda jsou vyčerpány řádné opravné prostředky v jejich vlastním právním řádu. Není-li tomu tak, pak zásada *ne bis in idem* vzhledem k neexistenci pravomocného odsouzení neplatí.

46. Zrušení amnestie, která současně ruší soudní rozhodnutí, kterými byla při naplňování amnestie pravomocně ukončena trestní řízení, však obvykle nelze dosáhnout cestou řádného opravného prostředku.

47. Pro slovenské právo neplatí podle dostupných informací ve věci v původním řízení nic jiného. Předmětná amnestie byla zrušena ve zvláštním legislativním řízení a tento akt následně přezkoumal Ústavní soud [20]. Toto přezkoumání nepředstavuje řádný opravný prostředek.

48. V takovémto případě tedy pravomocným zastavením řízení na základě amnestie došlo k pravomocnému ukončení trestního řízení. První podmínka pravomocného rozhodnutí ve smyslu článku 50 Listiny je tedy splněna.

[14] – Rozsudky ze dne 5. června 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, bod 36), a ze dne 29. června 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, bod 35).

[15] – Rozsudek ze dne 5. června 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, body 39 a 40).

[16] – Rozsudek ze dne 5. června 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, bod 37). Viz také rozsudky ze dne 5. dubna 2017, Orsi a Baldetti (C-217/16 a C-350/15, EU:C:2017:264, bod 24), a ze dne 20. března 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, bod 60).

[17] – Rozsudky ESLP ze dne 20. července 2004, Nikitin proti Rusku (50178/99, CE:ECHR2004:0720JUD005017899, bod 37), ze dne 10. února 2009, Zolotukhin proti Rusku (14939/03, CE ECHR:2009: 0210JUD001493903, bod 107), a ze dne 8. července 2019, Mihalache proti Rumunsku (54012/10, CE:ECHR2019:0708JUD005401210, body 103 a 109 až 111).

[18] – European Treaty Series č. 70, viz s. 13 explanatory report.

[19] – Rozsudek ze dne 27. května 2014, Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, bod 77), ze dne 29. června 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, bod 44), ze dne 29. dubna 2021, X (evropský zatýkací rozkaz – ne bis in idem) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, bod 99).

[20] – Viz bod 15 výše.

b) K posouzení ve věci samé

49. Rozhodující je proto druhá podmínka pravomocného rozhodnutí ve smyslu zásady *ne bis in idem* podle článku 50 Listiny, tedy posouzení ve věci samé.

50. Tato podmínka se zakládá na tom, že tato zásada má nejen zaručovat právní jistotu, nýbrž je nutno zohlednit rovněž předcházení a potírání zločinnosti v prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Podle čl. 3 odst. 2 SEU má být totiž v tomto prostoru dosaženo rovnováhy mezi osobními svobodami a opatřeními nezbytnými k předcházení a potírání zločinnosti [21].

51. Formulace zásady *ne bis in idem v* článku 50 Listiny potvrzuje tento teleologický výklad, podle něhož tato zásada platí až v okamžiku, kdy byla dotčená osoba pravomocně odsouzena nebo osvobozena. Pojmy odsouzen a osvobozen totiž naznačují, že trestní odpovědnost obžalovaného byla prokázána po posouzení okolností případu, jinými slovy tedy že bylo přijato rozhodnutí ve věci samé [22].

52. Rozhodnutí o zastavení řízení na základě amnestie se však nezakládá na posouzení trestní odpovědnosti dotčených osob, nýbrž pouze provádí amnestii.

53. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je v tomto bodě protichůdná. Nejprve popisuje, že zastavení řízení je odůvodněno amnestií [23], následně je však uvedeno, že se jednalo pouze o část odůvodnění [24]. Mimoto má usnesení o zastavení řízení podle vnitrostátních právních předpisů povahu rozhodnutí ve věci samé [25].

54. Chybí nicméně jakákoliv informace o tom, zda byla zkoumána trestní odpovědnost obviněných. Na dotaz během jednání AB pouze nejasně odkázal na jiný rozsudek.

55. Soudní dvůr se proto může vyjádřit pouze k tomu, zda usnesení o zastavení řízení na základě amnestie zahrnuje posouzení ve věci samé ve smyslu druhé podmínky pravomocného rozhodnutí podle zásady *ne bis in idem* podle článku 50 Listiny. Zpravidla tomu tak není.

c) Dílčí závěr

56. Zásada *ne bis in idem* podle článku 50 Listiny nebrání vydání evropského zatýkacího rozkazu podle rámcového rozhodnutí 2002/584, pokud bylo trestní řízení nejprve pravomocně zastaveno na základě amnestie bez posouzení trestní odpovědnosti dotčených osob, avšak usnesení o zastavení řízení zrušením amnestie pozbylo účinku.

[21] – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 10. března 2005, Miraglia (C-469/03, EU:C:2005:156, bod 34), a ze dne 29. června 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, body 46, 47 a 49). Viz rovněž rozsudek ESLP ze dne 27. května 2014, Marguš proti Chorvatsku (4455/10, CE:ECHR:2014:0527JUD000445510, body 122 až 141).

[22] – Rozsudek ESLP ze dne 8. července 2019, Mihalache proti Rumunsku (54012/10, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, bod 97), ke stejně formulovanému článku 4 protokolu č. 7 k EÚLP.

[23] – Bod 3 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

[24] – Bod 46 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

[25] – Rovněž bod 46 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

B. Ke druhé otázce – zrušení amnestie

57. Druhá otázka podle své formulace směřuje k tomu, zda je zrušení amnestie, které nutně vedlo ke znovuotevření pravomocně zastaveného trestního řízení, slučitelné s unijním základním právem na účinnou právní ochranu podle článku 47 Listiny a se zásadou *ne bis in idem* podle článku 50 Listiny, jakož i s článkem 82 SFEU.

1. K pravomoci Soudního dvora

58. Na první pohled nemá Soudní dvůr pravomoc odpovědět na otázku týkající se základních práv, jelikož unijní právo neupravuje vyhlášení amnestie ani její zrušení, a nebylo proto uplatněno právo Unie [26]. Obsahové úvahy obviněných týkající se základních práv Unie nejsou proto relevantní a mohou být odpovídajícím způsobem uplatněny nanejvýše ve vnitrostátním řízení nebo u ESLP.

59. Zmiňuje-li druhá otázka článek 82 SFEU jako právní základ, není zjevné, jak je toto ustanovení jako takové vůbec použitelné.

60. Z odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce však vyplývá, že se předkládající soud táže, zda je směrnice 2012/13 o právu na informace v trestním řízení přijatá na základě článku 82 SFEU použitelná i v takovém specifickém řízení, jehož předmětem je zrušení amnestie. V případě, že by směrnice v tomto ohledu použitelná byla, pak by nutně platila rovněž procesní práva v ní stanovená. Ta podle údajů v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nebyla v souvislosti se zrušením amnestie Národní radou a v následujícím řízení u Ústavního soudu zaručena.

61. Soudní dvůr má proto pravomoc odpovědět na otázku týkající se oblasti působnosti směrnice 2012/13.

2. K použitelnosti směrnice 2012/13

62. Předkládající soud vyvozuje použitelnost směrnice 2012/13 z definice oblasti působnosti v čl. 2 odst. 1. Podle něj se tato směrnice použije na každého od okamžiku, kdy ho příslušné orgány některého členského státu uvědomí, že je podezřelý nebo obviněný ze spáchání trestného činu, až do ukončení řízení. Tím je nutno rozumět konečné vyjasnění otázky, zda se podezřelá nebo obviněná osoba dopustila trestného činu, případně včetně stanovení trestní sazby a konečného rozhodnutí v řízení o opravném prostředku.

63. Vzhledem k tomu, že obvinění byli obžalováni v roce 2000 a o této obžalobě má být v původním řízení rozhodnuto až v budoucnosti, přiklání se předkládající soud zřejmě k tomu, že všechny právní akty přijaté v mezidobí, které mají význam pro výsledek řízení, musí splňovat požadavky směrnice 2012/13. Zrušení amnestie by bylo takovýmto právním aktem.

64. Takováto domněnka by však nebyla správná.

[26] – Viz bod 22 výše.

65. Při určení oblasti působnosti směrnice 2012/13 je totiž nutno přihlédnout rovněž k jejímu článku 1 [27]. Podle tohoto ustanovení je předmětem směrnice právo podezřelých a obviněných na informace o jejich právech v trestním řízení a o obvinění proti nim. Dále stanoví právo osob, proti kterým byl vydán evropský zatýkací rozkaz, na informace o jejich právech. Směrnice se tedy použije na trestní řízení a řízení v souvislosti s evropským zatýkacím rozkazem. Mimosoudní řízení o zrušení amnestie nebo řízení u Ústavního soudu o přezkumu tohoto zrušení naopak nejsou předmětem směrnice.

66. Článek 2 odst. 2 směrnice 2012/13 potvrzuje toto omezení na trestní řízení před soudem a soudní řízení v souvislosti s evropským zatýkacím rozkazem. Podle tohoto ustanovení neplatí totiž směrnice pro uložení sankce za méně závažné delikty jiným orgánem, nýbrž pouze v případném soudním řízení o přezkumu takovéto sankce. Mimosoudní řízení o zrušení amnestie ani řízení před Ústavním soudem ovšem nejsou soudními řízeními o stanovení nebo přezkumu sankce.

67. Použití směrnice 2012/13 na mimosoudní řízení o zrušení amnestie nebo na řízení před Ústavním soudem o jejím přezkumu by již také nebylo pokryto jejím právním základem. Podle devátého bodu odůvodnění se směrnice opírá o čl. 82 odst. 2 písm. b) SFEU. Toto ustanovení umožňuje Unii stanovit minimální pravidla týkající se práv osob v trestním řízení. Neumožňuje Unii přijímat ustanovení o zrušení amnestie nebo o ústavním přezkumu tohoto zrušení.

68. Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ostatně vyplývá, že trestní řízení zahájené podáním obžaloby v roce 2000 bylo nejprve ukončeno zastavením v roce 2001 [28] a bylo znovuotevřeno v roce 2017 až následně po zrušení amnestie a rozsudku Ústavního soudu. V mezidobí nedošlo k žádnému trestnímu řízení ani k řízení v souvislosti s evropským zatýkacím rozkazem, v němž by bylo možno použít směrnici 2012/13.

69. Směrnice 2012/13 o právu na informace v trestním řízení se proto nepoužije na řízení o zrušení amnestie ani na následné řízení před Ústavním soudem členského státu o přezkumu tohoto zrušení. Tato směrnice proto nemůže ani založit použití Listiny základních práv Evropské unie v těchto řízeních.

C. Ke třetí otázce – Pravomoc Ústavního soudu

70. Podstatou třetí předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda jsou ustanovení vnitrostátního zákona, která omezují Ústavní soud Slovenské republiky pouze na přezkum slučitelnosti s vnitrostátním ústavním právem, slučitelná se základními právy zakotvenými v EÚLP a Listině, a zejména se zásadou loajality podle čl. 4 odst. 3 SEU. Soud přitom vychází z toho, že podle tohoto ustanovení je tato povinnost použitelná rovněž ve vzájemných vztazích mezi členskými státy a Unií.

71. Vnitrostátní soud se rovněž domnívá, že ustanovení upravující zrušení amnestie mohou být případně v rozporu se zásadou proporcionality a zejména zásadou efektivity, která omezuje procesní autonomii členských států Unie při přijímání vnitrostátních právních předpisů.

[27] – Rozsudek ze dne 13. června 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, bod 33).

[28] – Jinak v rozsudku ze dne 12. února 2020, Kolev a další (C-704/18, EU:C:2020:92, bod 54).

72. Není ovšem zjevné, že dotčené zrušení amnestie je nutno považovat za uplatňování práva Unie. Nelze jej proto poměřovat Listinou základních práv Evropské unie ani zásadami proporcionality a efektivity stanovenými unijním právem. Neexistují ani žádná ustanovení unijního práva, která by Ústavnímu soudu Slovenské republiky ukládala přezkoumat slučitelnost zrušení této amnestie se základními právy zakotvenými v EÚLP a Listině a zejména se zásadou loajality podle čl. 4 odst. 3 SEU.

73. Soudní dvůr proto nemá pravomoc odpovědět na tuto otázku.

V. Závěry

74. Navrhuji proto, aby Soudní dvůr rozhodl takto:

„1) Zásada *ne bis in idem* podle článku 50 Listiny nebrání vydání evropského zatýkacího rozkazu podle rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV, pokud bylo trestní řízení nejprve pravomocně zastaveno na základě amnestie bez posouzení trestní odpovědnosti dotčených osob, avšak usnesení o zastavení řízení zrušením amnestie pozbylo účinku.

2) Směrnice 2012/13/EU o právu na informace v trestním řízení se nepoužije na řízení o zrušení amnestie ani na následné řízení před Ústavním soudem členského státu o přezkumu tohoto zrušení. Tato směrnice proto nemůže ani založit použití Listiny základních práv Evropské unie v těchto řízeních.“